

Suomen Kuurosokeat ry
Raili Karisaari
Uudenmaankatu 28 A
00120 HELSINKI

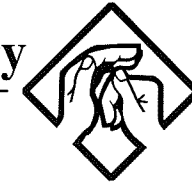
Lahjoitus Mikaelat ry:ltä

Suomen Kuurosokeat ry: puheenjohtaja **Ulla Kungas** vastaanottaa 6000 markan lahjoituksen Mikaelat ry:n puheenjohtaja **Varpu Jokisel-tä**. Taaempänä on aktiivinen mikaelalainen **Tuija Hairedin**. Mikaelat on helsinkiläisten suomenkielisten veljesloosien naisyhdistys. Yhdis-tys on perustettu vuonna 1968. Se tekee hyväntekeväisyystötä.

TUNTOSARVI 28.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.
Toimitus: päätoimittaja Katri Pyykkö puh & tekstip. (09) 54953521, toimittaja Raili Karisaari puh. & tekstip. (09) 54953522, Sähköpostil: tiedotus@kuurosokeat.fi tai NKL:n front door -ohjel-ma toimittajien nimillä.
Toimitusneuvosto: Heli Huotarinen, Pekka Juusola (pj.), Ulla Kungas, Pentti Kähkönen, Riitta Ruissalo, Raili Karisaari (siht), Katri Pyykkö (päätoimittaja).
Vuosikerta 25 euroa. Lehteä julkaistaan vuodessa 12 numeroa, joista yksi on kaksoisnumero. Lehti julkaistaan isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä sekä sähköisenä versiona.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki, Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.
Sähköposti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, **Internet:** http://www.kuurosokeat.fi
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu 2/2002

Teemana matkustaminen

○
Uusi hallitus

○
Helmikuun juhlapäivät

Sisältö

Viisi + kolme kysymystä	2
Pääkirjoitus: Rohkeutta itsenäiseen matkustamiseen ..	3
VR:n uudistettu palvelu - miten hankkia liput	5
Lentomatkustaminen	7
Alennukset linja-autoissa	8
Matkojen yhdistely - MYK	8
TV:ssä vain vähän parannuksia	10
Uusi hallitus	13
Runo: Saattopalvelu	12
Keskustelua käsitteistä: kommunikaatiovamma	15
Uusi toimistosihteeri	16
Helmikuun juhlapäivät	16
Lukijan kirjeitä: Kanssakäymistä, kommunika- tiota, kieliä ja ymmärtämistä ...	19
Markan jäähyväiset	19
Lahjoitus Mikaelat ry:ltä	20

Kannessa: Helsingin rautatie-
asemalla hyvää matkaa toivotta-
vat kuvanveistäjä Emil Wickströ-
min veistämät maapalloa pitele-
vät mieshahmot. (Kuva: KP)

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 13.3.

Aineiston on oltava toimituksessa
1.3.

Viisi + kolme kysymystä

1. Mikä on Suomen kansallislintu?
2. Mikä on kansalliskala?
3. Mikä on kansalliskukka?
4. Mikä on kansalliseläin?
5. Mikä on kansallispuu?
6. Mikä on kansalliskivi?
7. Mikä on kansallishyönteinen?
8. Mitä presidentti Tarja Halosella oli
päällään vuoden 2001 itsenäisyys-
päivävastaanotolla.

Vastaukset:

1. Suomen kansallislintu on laulujout-
sen. Se valittiin vuonna 1982.
2. Kansalliskala on ahven. Se valit-
tiin vuonna 1994.
3. Suomen kansalliskukka on kielo. Se
valittiin vuonna 1967.
4. Suomen kansalliseläin on karhu.
Se valittiin 1985.
5. Suomen kansallispuu on rauduskoi-
vu. Se valittiin vuonna 1988.
6. Suomen kansalliskivi on graniitti.
Se valittiin vuonna 1989.
7. Kansallishyönteinen on seitsenpis-
tepirkko. Se valittiin vuonna 1996.
8. Tarja Halonen kantoi Euran mui-
naispukua itsenäisyyspäivävastaan-
otolla. ■

Rohkeutta itsenäiseen matkustamiseen

Minä olen jo monia vuosia tavannut
sellaisia kuurosokeita, joilla kuuroso-
keus on erittäin vaikea-asteista. Olen
tavannut täysin kuurosokeita, jotka
eivät ole antaneet periksi pelolle,
vaan edelleenkin uskaltavat matkus-
taa junissa, linja-autoissa ja vaikka-
pa lentokoneissa.

Matkustaminen sokeana ja lisäksi
viittomakielisenä vaatii rohkeutta,
mutta myös matkan tavallista parem-
paa suunnittelua esim. siten, että
onko matkan toisessa päässä vas-
taanottaja varmasti paikalla ym. Toi-
saalta kun on näköä tai kuuloa vielä
jonkin verran jäljellä, niin silloin mo-
nesti kiinnittyy huomio moniin kulku-
välineissä oleviin epäkohtiin. Juna on
minusta ihan kiva tapa matkustaa.

Vuosien varrella näköni on heikenty-
nyt niin, että moni asia on aivan eri-
laista kuin vielä 20 vuotta sitten.
Nykyisin menen junan vaunuihin ta-
vallisesti valkoinen keppi kädessä-
ni, sillä silloin toiset matkustajat voi-

vat auttaa ja etsiä minulle kuuluvan
istumapaikan.

Moni nuori heikkonäköinen on usein
valittanut, että esimerkiksi uusista
kaksikerrosvaunuista on paljon vai-
keampi löytää vaunun numeroa kuin
vanhoista vaunuista ja myös vaunu-
jen ulko-ovet ovat tavattoman vaikei-
ta löytää, kuin myös ovien avausnap-
puloita. Joskus tuntuu ikävältä, että
kehitys menee joissakin asioissa
taaksepäin vaikka kehityksen pitäisi
olla aivan toisen suuntainen.

Toki hyvin moni asia junissa on pa-
rantunut vammaisia ajatellen ja var-
maan myös jatkossakin kehitys muut-
tuu paremmaksi, mutta koskaan ei
täydellistä kulkuneuvoa tule olemaan.
Kuulonäkövammaisena matkustami-
nen on usein turhankin "jännittävää",
mutta ilman rohkeutta ja ennakkoluu-
loa moni mukava matka voi jäädä
tekemättä.

Pekka Juusola ■

VR:n uudistettu palvelu - miten hankkia liput

Raili Karisaari

VR uudisti lippukäytäntönsä viime kesäkuussa. Junavuorot luokitellaan nyt neljään eri sarjaan: taajamajunat, pikajunat, InterCity-junat ja Pendolino-junat. Taajamajunat ovat paikallisjunia sekä kaupunkien lähiliikenteessä olevia junia.

Taajamajunissa ei ole numeroituja paikkoja. InterCity- ja Pendolino junissa paikkalippu on ollut aina pakollinen. Pikajunissa paikkalippu ei ollut pakollinen, mutta sen on voinut ostaa erikseen, jos halusi varmistaa itselleen istumapaikan. Käytäntö teki myös mahdolliseksi varata useita

vierekkäisiä paikkoja samasta vauvuosastosta.

Viime kesänä VR uudisti lippukäytäntönsä. Uuden käytännön mukaan varsinaisia paikkalippuja ei enää ole, vaan istumapaikka sisältyy matkalippuun. Enää ei voi varata esimerkiksi vierekkäisiä paikkoja etukäteen, ellei halua ostaa kahta matkalippua. Jotkut kuurosokeat ovat kokeneet uuden käytännön erittäin hankalana esimerkiksi silloin, kun kuurosokea matkustaa tulkin kanssa samassa junassa. Asiakas ja tulkki eivät välttämättä saa vierekkäisiä paikkoja, ell-

Kaksikerrosvaunun oven löytäminen on vaikeaa. (kuva: VR-tiedotus)

eivät he ole jonottamassa yhdessä lippukassalle. Tilanne on vielä hankalampi, jos kuurosokea ja tulkki nousevat junaan eri asemilta.

VR:ltä sanottiin, että varmin tapa saada vierekkäiset paikat on, että liput ostetaan samanaikaisesti, samalta lippuluukulta. Toinen, hankalampi käytäntö on se, että kuurosokea ostaa lippunsa aikaisemmin ja ilmoittaa tulkille paikan numeron. Tulkki voi sitten yrittää saada viereisen paikan, mikäli se on vapaana.

Uuden lippukäytännön mukana on ongelmia tuottanut myös matkan ajankohta. Kun matkustaja ostaa asemalta matkalipun, hänen on tarkkaan tiedettävä millä junavuorolla ja minä päivänä aikoo matkustaa. Jos hän ostaa meno- ja paluulipun yhtäkkiä, hänen on tiedettävä tarkoin jo etukäteen, millä junavuorolla aikoo palata. VR:n mielestä asia on aivan yksinkertainen. Matkalipun voi ostaa myös avoimena lippuna, jossa ei ole paikkamerkintää. Ennen matkan alkamista paikkamerkinnän voi pyytää asemalta tai puhelinpalvelusta. Kuurosokealle tällainen kahteen kertaan jonottaminen on kuitenkin erittäin hankalaa. Puhelinpalvelua voivat käyttää vain harvat kuurosokeista. Paluulipun voi ostaa samaan aikaan kuin menolipun kuten ennen vanhaan. Ongelma on, että avoin

paluulippu on voimassa 15 päivää. Toki sen voi käydä uusimassa, jos ei ehdi käyttämään sitä. Ja jonottaa jälleen.

VR on lopettanut monilta asemilta lipunmyynnin kokonaan. Tiedustelin VR:ltä miten yhtiö palvelee näiltä asemilta junaan tulevia matkustajia? VR:ltä kerrotaan, että kaikkiin kaukojuniin varataan jonkin verran istumapaikkoja liputtomilta asemilta tulevia matkustajia varten. Nämä kiintiöpaikat eivät ole muiden matkustajien käytettävissä. Ongelma on siinä, että varsinkin kuurosokean matkustajan on vaikea löytää näitä paikkoja.

Alennukset

Julkinen liikenne myöntää alennuksia eri ihmisryhmille. Opiskelijat, eläkeläiset ja näkövammaiset saavat alennuksia junissa, linja-autoliikenteessä ja lentoliikenteessä.

Eläkeläisille ja kuntoutustukea saaville VR myöntää junamatkoista alennuksen, joka on 50 prosenttia eli puolet lipun hinnasta. Jokainen yli 65-vuotias saa siis eläkeläisalennuksen. Eläkeläisalennuslipulla matkustavan on varauduttava esittämään konduktöörille kuvalla varustetun henkilötodistuksen; esim. passin, ajokortin, kuvallisen Kela-kortin, VR:n oman

eläkeläiskortin tai poliisin myöntämän henkilötodistuksen.

Alennuksen saa myös alle 65-vuotias eläkeläinen, joka saa työkyvyttömyys-, työttömyys-, vanhuus- tai työeläkettä, maatalouseläkettä tai tapaturmaeläkettä tai henkilö, joka saa kuntoutustukea. Henkilön on esitettävä konduktöörille lipuntarkastuksen yhteydessä myös VR:n oma eläkeläiskortti tai kuvallinen Kela-kortti, jossa on VR:n tunnus tai merkintä siitä, että hän saa eläkettä.

Saattajalippu

Näkövammaisen henkilön saattaja saa matkustaa junassa ilmaiseksi, jos näkövammaisen itse maksaa täyden hinnan aikuisten tai lasten lipusta. Näkövammaisen ja saattajan matkat on merkitty eri lipuille. Ne on ostettava ja esitettävä konduktöörille yhtä aikaa.

VR:n myöntämän alennuksen ehtona on, että näkövamman haitta-aste on vähintään 65 prosenttia. Tästä todisteeksi tarvitaan näkövammaiskortti, joka voi olla Näkövammaisten Keskusliiton alueyhdistyksen jäsenkortti tai Näkövammaisten lasten vanhemmat ry:n jäsenkortti. Nykyään kelpaa myös Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenkortti, mutta se pitää varmentaa kuvallisella henkilötodistuk-

sella. Näkövamman voi myös todistaa lääkärintodistuksella, josta käy ilmi, että henkilöllä on näkövamma, jonka haitta-aste on vähintään 65 prosenttia. Paikallisjunissa näkövammaisen voi matkustaa ilmaiseksi. Todisteeksi näkövammasta kelpaa kantakortti, jossa on SB-leima.

VR:n henkilökunta opastaa matkustajia asemilla esimerkiksi henkilön vaihtaessa junaa. Opastuksen tarpeesta on ilmoitettava etukäteen VR:n laituritoimistoon.

Vihreät lähdöt

VR on viime aikoina mainostanut edullisia Vihreitä lähtöjä. Ne ovat pääasiassa ruuhka-aikojen ulkopuolella kulkevia junia. Niillä vuoroilla matkustava saa tavallisen junalipun hinnasta 15 prosentin alennuksen. Sen lisäksi lipusta saa kaikki tavalliset alennukset kuten opiskelijoiden, seniorien ja juniorien 50 prosentin alennuksen.

Vihreitten Lähtöjen junaliput pitää ostaa etukäteen, eikä käyttämättömistä lipuista saa korvausta junan lähdön jälkeen. Vihreät lähdöt voivat vaihdella aikataulukausittain. Kesäkuun alussa tulevat uudet aikataulut, ja silloin VR myös määrittelee uudet junavuorot, joihin myydään Vihreiden lähtöjen alennuslippuja. ■

Lentomatkustaminen

Katri Pyykkö

Lentoasemilla oma saattaja ei enää pääse portille turvallisuussyistä. Turvatarkastus ei salli sitä enää, koska kaikkialla on tiukennettu turvallisuussääntöjä New Yorkin World Trade Centerin iskun jälkeen.

Finnair tarjoaa saattopalvelua. Sen tarve pitäisi ilmoittaa varauksen yhteydessä. Lentoasemalla henkilökunta ohjaa asiakkaan koneeseen asti. Lennon aikana matkustajasta huolehtii lentohenkilökunta ja perillä esimerkiksi taksiin saattaa lentoemäntä.

Finnairilta saa näkövammaisalennuksen, joka on 70 % kotimaan reiteillä. Jos on oma saattaja niin lippu maksaa 70 % ja saattaja maksaa 70 %, jos hän palaa seuraavalla koneella takaisin. Kuurosokeiden kannalta tämä ei ole palvelu eikä mikään. Järjestössämme yritetään muuttaa tilannetta niin, että saattaja saisi palata asiakkaan kanssa yhtä matkaa.

Alennuksen saa kuvallisella Kela-kortilla tai lääkärintodistuksella, josta ilmenee vamman haitta-aste. Viralli-

sesti muilla korteilla alennusta ei saa. Mutta käytännössä se voi onnistua, jos esimerkiksi näkövammaiskortista ilmenee vamman haitta-aste 80 prosenttia.

Lippu on lunastettava 3 päivää siitä, kun varaus on tehty. Nykyään on kaksi sujuvaa tapaa hoitaa lipun osto. Luottokortin käyttö onnistuu puhelimitse ja lippu voidaan postittaa kotiin. Maksamisessa on käytettävä luottokorttia kuten VISA, MasterCard, DinersClub ja American Express. Suomen laki ei hyväksy pankkikortin käyttöä puhelinluottomyynnissä. Toinen tapa maksaa lentolippu, on tehdä se verkkopankissa. Kun maksu näkyy Finnairilla, lippu postitetaan asiakkaalle. Näin säästyy lipun hakemiselta jostain matkatoimistosta tai Finnairin toimistosta.

Finnair on tekemässä internet-sivuja erityismatkustuksesta. Valmiina on jo pyörätuolimatkaileijoiden ohjeet. Sivut kehittyvät hiljalleen. Tällä hetkellä näkövammaisilla on suuria ongelmia käyttää Finnairin www-sivuja. ■

Alennukset linja-autoissa

Katri Pyykkö

Pitkän matkan matkustavaisten ei kannata unohtaa linja-autoja. Ne kulkevat joka puolella Suomea. Paikkaa ei tarvitse varata etukäteen. Kyytiin voi mennä vaikka pysäkiltä. Eläkeläiset ja opiskelijat saavat matkoista myös alennusta. Myös alennuslipun voi ostaa autosta.

Eläkkeellä olevat alle 65-vuotiaat saavat 30 prosentin alennuksen linja-autolipusta, kun matkaa on yli 80 kilometriä yhteen suuntaan. Lippua ostaessa on näytettävä kuvallinen Kela-kortti, jossa on Matkahuollon, VR:n tai Finnairin tunnus. Alennuksen saa myös erillisellä Matkahuollon eläkeläiskortilla, joka maksaa 5,38 euroa (32 mk). Sen voi ostaa lipunmyynnistä linja-autoasemalta. Korttia varten tarvitaan mukaan eläkepäätös ja valokuva. Yli 65-vuotiaat saavat alennuksen kuvallisella henkilötodistuksella, passilla tai ajokortilla. Osa-aika-eläkkeellä oleva henkilö ei saa alennusta.

Opiskelijat saavat opiskelijakortin näyttämällä alennusta 50 %, kun matka on yli 80 km yhteen suuntaan. ■

Matkojen yhdistely MYK

Katri Pyykkö

Eri puolilla Suomea on kaupunkeihin perustettu Matkojen yhdistämiskeskuksia. Lyhenne on MYK. Matkojen yhdisteleminen tarkoittaa sitä, että vammaispalvelulain nojalla kuljetuspalveluihin oikeutetut ihmiset tilaavatkin kuljetukset samasta paikasta, yhdistelykeskuksen MYK:n kautta. Enää ei matkustetakaan yksin taksilla vaan yhdessä muiden kuljetuksen tilanneiden kanssa. Hyvä puoli matkojen yhdistelyssä on se, että tapaa muita ihmisiä. MYK toimii jo ainakin Kuopiossa, esimerkiksi Helsinkiin ja Ouluun se on suunnitteilla.

Matkojen yhdistelemisen ongelma voi olla se, että etukäteen ei tiedä, koska on perillä. Kuurosokeiden näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että kuurosokea voi joutua odottamaan tulkkia tai tulkki voi joutua odottamaan kuurosokeaa. Vaikka vahinko sattuisikin harvoin, kuka maksaa palkan tulkille ja kuka korvaa kuluneet tulkkitunnit kuurosokealle? Myös töissä kävijöiden kannalta MYK-kuljetuksen epämääräinen aikataulu on ongelma. Aikataulu voi heittää päivittäin ja työmatkaan kuluva aika pitenee.

Helsingissä alkaa kokeilu lokakuussa

Helsingissä aloitetaan MYK-kokeilu läntisen sosiaalikeskuksen alueella lokakuussa 2002. Ongelmatilanteet yritetään ottaa huomioon etukäteen. Mutta vielä asioita ei ole lyöty lukkoon. Ne ovat vasta suunnitteilla.

Kenneth Ekholm on ollut näkövammaisten edustajana MYK-työryhmässä. Tällä hetkellä hän on Helsingin vammaisneuvoston jäsen. Ekholm kertoo, että kaikki yksityiskohdat ovat vielä avoimia ja vammaisjärjestöt ovat vaikuttamassa asiaan niin, että palvelusta tulisi järkevä, toimiva ja käyttökelpoinen Helsingissä.

Matkat tilataan MYK-puhelinumerosta. Helsingissä matka pitää tilata tuntia ennen toivottua lähtöaikaa. Korkeintaan 50 prosenttia matkoista voi tilata lyhyemmällä varoitusajalla. Harkinnan mukaan tästäkin voidaan poiketa. Suunnitelmissa luvataan, että kuljetus hakee 10 minuutin tarkkuudella, samoin se on perillä. Kuljetus ei saa ylittää ehdotonta perillä oloa. Se tarkoittaa sitä, että asiakas ei saa myöhästyä, jos hänen on oltava perillä tietyinä aikana, ja matka on tilattu ajoissa.

Helsingissä saa matka kestää korkeintaan niin kauan kuin mitä se kes-

täisi joukkoliikenteessä. Jos matkaa ei voi verrata joukkoliikenteeseen, se saa kestää korkeintaan kaksi kertaa tavallisen taksimatkan verran.

MYK:n kautta tilattujen matkojen omavastuuta ei ole vielä päätetty Helsingissä. Kuljetuspalvelussahan se vaihtelee eri kunnissa matkan pituuden mukaan. Helsingissä vuorokautta aikaisemmin tilatusta MYK-matkasta kuluu vain puoli matkaa. Näin 18 kuukausittaisen matkan määrä voi nousta jopa 36 matkaan. Ekholm kertoo, että ongelmana Helsingissä on se, että MYK-autonkuljettajan ei tarvitse tulla saattamaan autoon tai autosta pois sisälle rakennukseen. Monille näkövammaisille ja kuulonäkövammaisille tämä on erittäin suuri ongelma.

Palvelulinja on eri asia kuin MYK-kuljetus. Palvelulinja käyttää omaa reittiä ja omaa aikataulua. Se ei ole tavallinen bussilinja. Sillä matkustettaessa kuluu vain puoli vammaispalvelulain nojalla myönnettyä matkaa ja palvelulinjan käyttäjältä ei peritä omavastuusuutta. Mutta siellä käyvät myös tavalliset kunnalliset liput. Vapaa-ajan matkoja, näitä 18, ei kannata edes käyttää, painottaa Ekholm. Perheenjäsen voi matkustaa mukana samoin kuin MYK-kuljetuksissa.

Helsingissä MYK-kuljetuspalvelun

tarjoajaksi on valittu Korsisaari-Sampo kuljetus Nurmijärveltä. Heillä on ollut ongelmia palvelun tuottamisessa, sanoo Ekholm. Jos kuljetusyri-ty ei pysty tuottamaan palvelua kun- nolla, siitä kannattaa valittaa heti lii- kennöitsijälle, sitten sosiaalivirastoon ja viime kädessä tehdä kunnallisvali- tus, jos palvelu ei parane. Helsingis- sä suunnitellaan valituskanavaa, jota hoitaisi kuljetusyri-ty. Ekholmin mie- lestä se on puolueellista.

Kuulonäkövammaiset palvelun ulkopuolelle?

Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että kuu- lonäkövammaiset jäävät MYK-kokei- lun ulkopuolelle kokonaan Helsingis- sä. He saavat käyttää edelleen tak- sia kuljetuspalvelussaan samaan ta- paan kuin nykyään. Myös näkövam- maiset yrittävät tällä hetkellä päästä MYK-palvelun ulkopuolelle, koska ai- nakaan Helsingissä saattajapalvelua ei taata, kertoo Ekholm.

Ylipäättään useimmissa kaupungeis- sa on mahdollisuus saada edelleen normaali kuljetuspalvelu eri pyynnös- tä. Jos tuntuu siltä, että selviää mel- ko itsenäisesti, MYK:n kautta tilaa- minen voi olla hyvä asia. Mutta itsel- le voi hakea myös oikeuden käyttää kuljetuspalvelua entiseen tapaan. Tulkitunnit ovat liian arvokkaita huk- kaan heitettäväksi. ■

TV:ssä vain vähäisiä parannuksia

Katri Pyykkö

Suomen Kuurosokeat ry:n julkilau- suma vuonna 1998 käsitteli kuuro- sokeiden oikeutta seurata televisio- ohjelmia. Vierailu Yleisradion johdon luona ei tuonut nopeita ratkaisuja. Ra- haan tietenkin vedotaan, mutta pie- niä parannuksiakin on tapahtunut.

Viittomakieliset uutiset ovat nykyään saatavilla myös internetin kautta ja ne voi katsoa tietokoneen avulla. Niiden katsominen ei ole siis sidottu paikkaan ja ne voi katsoa useamman kerran. Muita viittomakielisiä ohjelmia on ollut vain satunnaisesti.

Yleisradion Teksti-TV on toiminut jo 20 vuotta. Juhlan kunniaksi televisio- ohjelmien tekstityksiä lisättiin 15 pro- sentista 20 prosenttiin. Tähän on ol- lut vaikuttamassa myös Kuulonhuol- toliiton toimenpiteet ja kansanedus- taja Rakel Hiltusen eduskuntakysely.

Teksti-TV:n varoista kuluu puolet oh- jelmien tekstitykseen. Muita palvelu- ja ovat Teksti-TV sivut, joilla on myös

kuurosokeiden oma ilmoitussivu, sivu 554. Siellä on viikoittain Kuurosokei- den Uutislehden ilmoitukset.

Digitelvisioon liittyy SupertekstiTV. Se on sähköinen ohjelmaopas, jota voi seurata samaan aikaan, kun kat- soo televisiota. Siihen on tulossa myös ohjelmakohtaisia palautemah- dollisuuksia kuten äänestysmahdol- lisuus tietokilpailussa yms.

Tuoko digi-TV ratkaisun

Digitelvision toivottiin ratkaisevan monia ongelmia, joita kuulo- ja näkö- vammaisilla on televisio-ohjelmien seuraamisessa. Nyt digi-TV on ny- kypäivää. Varsinaisia digitelvisioi- ta ei vielä ole markkinoilla vaan uu- teen televisioonkin on ostettava di- gisovitin. Se maksaa parikin tuhatta markkaa. Uusissa televisioissa on mahdollisuus liittää sovitin tv-konee- seen. Norjassa jaetaan digi-sovitti- mia ilmaiseksi kansalaisille. Muuten digi-TV ei pääse kehittymään televi- sioyhtiöiden haluamalle tasolle. Tavalliset kuluttajat ovat epätietoisia, mitä hankkia. Televisiokoneiden kauppa on hiljentynyt. Vuonna 2001 televisioita myytiin 215 000, kun nor- maalivuosina niitä myydään 300 000.

Yleisradion hallintoneuvoston pu- heenjohtaja **Markku Laukkanen** on ollut sitä mieltä, että jos ensi syksy-

nä 60 000 taloudessa on digi-TV, sen kehittämistä jatketaan. Muuten se lopetetaan. Ylen toimitusjohtaja **Arne Wessberg** on taas sitä mieltä, että digi-TV etenee aikataulussa.

Koneissa kehitystä

Televisiokoneissa on tapahtunut pa- rannusta viime vuosina. 28 ja 32 tuu- mainen televisio ei ole harvinainen. Hinnoiltaan ne vaihtelevat yli 400 eurosta lähes 12 000 euroon. Ominai- suudet lisääntyvät, kun hinta nousee.

Kun hankkii itselleen uutta televisio- ta kannattaa sen ominaisuuksista kysyä tarkkaan esimerkiksi voiko koneessa suurentaa tekstityksen kokoa. Erilaisia apuvälineitäkin on. TV-kuvan suurentaja maksaa noin 140 euroa. On olemassa myös lase- ja, joilla voi katsoa televisiokuvaa 51 tuuman kokoisena.

Kevätkaudella Teksti-TV tekstittää: **TV 1:** Haastattelijana Mirja Pyykkö, Kotikatsomo, Tosi Tarina, Kuningas- kuluttaja, Kotikatu, Avara luonto, Sun- nuntaivekkari, Ykkösdokumentti. Myös joitain satunnaisia ohjelmia, sarjoja, opetusohjelmia ja elokuvia tekstitetään. **TV 2:** Muumilaakson tarinoita, Reinikainen, Silminnäkijä, keskiviikko illan draamasarjat sekä lisäksi joitain elokuvia ja osittain do- kumenttiprojekti. ■

Saattopalvelua

Eero Vartio

Taksimiehen taluttamana
tulen sokea
Sairaalan eteiseen.

Vahtimestari opastaa:
Se on kaukana tuolla
toisella puolella
mutkien takana
luukku oikea pakana
Kyllä Te sinne löydätte.
Seuraatte vaan
tota vihreää viivaa

Että vihreetä minä viivaa -
sokea mies?
Taksilla omat kiireensä

Tuohtuu mestari minulle:
Mitenkä se nyt taksimieskin sillä
viisiin jättää
Minä tästä... kyllä pääse.
Mihinkään Perkele!
On vahtimestarina oltava.
Meillä on niin vähän henkilökuntaa
Istukaa nyt siihen
sille siniselle tuolille
Sokea Mies
Jos minä ehdin
sitten puolen tunnin päästä
melkein ainakin.
Rouva siellä
Seuratkaa sitä vihreetä viivaa!

Pois lähtiessä Lääkäri
kehottaa hoitajatarta
saattamaan minut taksiin
sitten etsimään
yhden puhelinnumeron.
Nuori se on
ja naisellinen
viehättävä seksikäskin
Miltähän tuntuisi
tuota panna?

Vaan eihän sillä
nautinnot mielessä
raukka syystuulessa
hepenissään hytisee
vammaisensa kanssa viluisena
Ja kiireellisempääkin
tekemistä päälle painamassa
toiset panot mielessä
totta kai!
Kun se lääkärikin
pyysi puhelinnumeroa.
Miten ihmeessä se taksi
näin mahdottoman kauan...

(Eero Vartio sai tunnustusmaininnan Kulttuuriyhdistys Suomen EUCREA ry:n eri vammaisryhmille suunnatussa kirjoituskilpailussa "Raivo ja rakkaus". Yllä oleva runo on mukana antologiassa Kiiltomadon aura, joka julkaistiin vuoden 2001lopulla.) ■

Uusi hallitus

Hallitus valittiin jälleen syyskokouksessa. Mukana on muutamia uusia kasvoja. Yhteystiedot julkaistaan Kuurosokeiden Uutislehdessä viikolla 7, 15.2. ilmestyvässä lehdessä.

Puheenjohtajaksi valittiin **Ulla Kungas** Tampereelta. Ulla on ollut puheenjohtajana aikaisemminkin vuosina 1984 – 1986. Uudestaan hallitukseen valittiin **Seppo Jurvanen** Lappeenrannasta ja **Seija Troyano** Varkaudesta. **Markku Turunen** Lapinlahdeltä valittiin nyt hallitukseen ensimmäistä kertaa. Jatkavat jäsenet ovat **Aatos Ahonen** Rovaniemeltä, **Eija Halonen** Oulusta ja **Raimo Korpela** Helsingistä. He kolme

ovat erovuorossa ensi syksynä syyskokouksessa Porissa.

Asiantuntijajäseniksi valittiin **Sointu Koskinen**, **Kai Leinonen** ja **Tuija Mustonen**. Sointu on tuttu jo edellis- kaudelta. Hän on kuurosokeiden tulkki ja tehnyt pro gradu –työnsä kuurosokeista Helsingin yliopistoon. Kai on ollut Arlassa oppilasohjaajana, sen jälkeen viittomakielisessä peruskoulussa, Albertin koulussa Helsingissä luokanopettajana. Nykyään hän vetää Virtuopo-projektia Kuurojen Liitossa. Tuija Mustonen on Espoon Kuurot ry:n puheenjohtaja. Tuija on itsekin usher. Hän valmistui lähihoitajaksi vuonna 1995. ■

Kuvassa vasemmalta Aatos, Seppo, Sointu, Ulla, Raimo, Seija, Markku, Kai, Eija ja Tuija. (Kuva: RK)

Keskustelua käsitteistä:

Kommunikaatiovamma

Tekstin kokosi Katri Pyykkö kuurosokeat -alueen sähköposti kommunikaatiovamma sanaa käsittelevästä keskustelusta, johon osallistuivat: Hilikka Kasurinen, Raimo Korpela, Pirkko Pölönen, Ritva Soininen, Eila Särkimäki, Seija Troyano, Markku Turunen. Suoran lainauksen esittäjä on merkitty lainauksen loppuun henkilön etunimien ensimmäisillä kirjaimilla.

Sähköpostissa kuurosokeat-alueella on keskusteltu siitä, voidaanko kuurosokeita kutsua kommunikaatiovammaisiksi. Toisille vamma-sana tarkoitti lähinnä estettä, haittaa, rajoitetta. Monet keskusteluun osallistuneista olivat kuitenkin sitä mieltä, että kommunikaatiovammainen sanaa ei pitäisi käyttää kuurosokeiden yhteydessä.

”Äkkikuulemalla monet uudet määreet menee ohi ”korvien” jäämättä mietintämyssyyn. Jonain päivänä ne kuitenkin nousevat kummittelemaan arvokysymyksinä.” (PP)

Kieli on kommunikaation perusta, puhuttu tai viitottu. Kielen apuna ovat ilmeet ja eleet. Kommunikaatiovamma-sanaa on käytetty usein tarkoittamaan kommunikaation vaikeuksia. Monilla kuurosokeilla on vaikeuksia ainoastaan viestin vastaanottamisessa, ei sen tuottamisessa. Ympäristö vammauttaa. Kun ympäristö on suunniteltu huonosti, se vaikuttaa

kuurosokean mahdollisuuteen kommunikoida itsenäisesti.

”Jos kuurosokealla/kuulonäkövammaisella on toimiva kieli, hän ei ole kommunikaatiovammainen.” (RK)

”Vaikka toimiva kieli ilmaista itseään on olemassa, mutta sitä voi käyttää vain rajallisesti tai yksipuolisesti, niin otammeko kommunikaation erilleen kokonaisvammastamme ja määrittelemme sen yksistään rajoitteeksi, vaikeudeksi, ongelmaksi... vai miksi?” (ST)

Kuulonsa hitaasti menettäneet henkilöt toivat esiin sitä, että ihminen on kommunikaatiovammainen silloin, jos hän ei pärjää itsenäisesti kuulolaitteen kanssa, jos tarvitsee tulkin, kun keskustelee tuntemattomien ihmisten kanssa. Kuuroutunut henkilö pystyy edelleen puhumaan, mutta keskustelu muiden kanssa ei onnistu, jos tulkia ei ole tai joku muu ei kykene selvittämään puhetta. Yhtäkkiä ihminen tuntee olevansa kommunikaatio-

tiovammainen. Muistelu toi mieleen vaikeat ajat:

”Se oli tosiaan vaikeaa aikaa. Sitä vasta opeteltiin joitain kommunikaatiotapoja, ottamaan uusi kieli, millä kommunikoida. Sitä jäi puolikieliseksi. Puhuminen ääneen toimii, mutta viestin vastaanottamisessa oli vaikeuksia.” (HK)

”Minä en totu koskaan kuulovammaani: se on sydämeen asti ulottuva hyväksymätön vamma, joka estää kommunikoimisen muiden ihmisten kanssa.” (RS)

”Kommunikaatiomenetelmän vaihtokaan ei tee mielestäni kuurosokeasta kommunikaatiovammaista.” (RK)

Viittomakielisillä on jo oma kielensä ja henkilö tarvitsee tulkkia kuten kuka tahansa vieraskielinen ihminen muunkielisten joukossa. Kuurojen Liiton virallinen kanta on se, että kuurous ei ole vamma, eikä siis tietenkään myöskään kommunikaatiovamma. Kuurojen itsetunto ja identiteetti ovat vahvistuneet, kun tietoisuus omasta kielestä ja kulttuurista on kasvanut.

Esiin tuotiin myös ajatus, että näkövammaisten syntymästään kuurojen viittomakielisten on vaikea ymmärtää sitä sopeutumisen vaikeutta, mikä kuulonsa menettävillä näkövammaisilla on. He joutuvat luopumaan luonnollisesta tavastaan olla vuorovaikutuksessa kokonaan.

Toisaalta tuotiin esiin se, että vamma-sanalla tarkoitetaan elimellistä vauriota, jota ei voida poistaa.

”Vamma ei ole sairaus, joka paranee lääketieteen avulla.” (PP)

Kommunikaatiovamma voi syntyä esimerkiksi aivovaurion kautta. Henkilö ei pysty enää ymmärtämään kieltä. Se voi olla myös aivojen toiminnasta johtuvaa inhimillistä kyvyttömyyttä ottaa yhteyttä muihin ihmisiin.

Viime vuosina erilaisten vamma-sanojen käytöstä on pyritty eroon. Kuulovammaisista on tullut heikkokuuloisia ja kuuroutuneita. Tarkoitus on poistaa negatiivisia leimoja. Vamma-luokitteluja toki tarvitaan, kun tehdään päätöksiä esimerkiksi erilaisista tuesta ja apuvälineistä. Huonona asiana pidettiin sitä, että lääketiede ei tunne termiä kuurosokea.

Kuurosokeista käytetään termiä aistivammainen. Kuulonäkövamma on yhdistelmävamma. Kuurosokeiden joukossa on myös monivammaisia, joilla on muitakin vammoja kuin vain kuulo- ja näkövamma. Heitä voidaan kutsua myös aistimonivammaisiksi. Mutta ”sanojen merkityksiä kannattaa pohtia ja selvittää. Aina ei ole tärkeintä se, pidämmekö sanasta, vaan mitä sana todella tarkoittaa. Monet asiat tarvitsevat sopivan sanan kuvaamaan sitä.” (ES) ■

Uusi toimistosihteeri

Mervi Eronen on keskustoimiston uusi toimistosihteeri. Hän tuli avuksi jo tammikuun alussa ja myöhemmin hänet valittiin tehtävään. Mervi on paljasjalkainen helsinkiläinen. Hänen vanhempansa ovat kotoisin Pohjois-Karjalasta Ilomantsista. Koulutukseltaan Mervi on markkinointimerkonomi.

Mervi on tehnyt aikaisemmin monenlaisia töitä. Hän on ollut leikinhjaja, kaupankassana ja taksinkuljettajana ja matkatoimistossa. Mervi on tehnyt toimistotöitä kahdessa eri terveysalanjärjestössä, Psoriasisliitossa ja Migreeniyhdistyksessä. Monipuolisen työkokemuksen avulla Merviltä löytyy ratkaisut melkein tilanteeseen kuin tilanteeseen.

Mervillä on avomiehensä kanssa yksi lapsi, viisivuotias poika. He asuvat Helsingissä. He suunnittelevat parhaillaan muuttoa omakotitaloon, kunhan vain se oikea oma talo löytyy. Mervin mies on taksiyrittäjä Helsingissä. Mervi on 30 ja 40 ikävuoden puolivälissä. Hänellä on tummanruskeanpunertava lyhyehkö tukka ja hän on noin 160 senttiä pitkä. ■

Helmikuun juhlapäivät

Raili Karisaari

Helmikuun aikana syödään laskiaisrokkia, herkutellaan Runebergin tortuilla ja laskiaispullilla, muistetaan ystäviä romanttisilla korteilla ja herkistytään kirjallisuuden ja kantelemusiikin ääressä. Suomen lippu vedetään salkoon kansalliskirjailijoidemme **J. L. Runebergin** ja **Elias Lönnrothin** kunniaksi.

Runebergin päivä

Runebergin päivä on kansallisrunoilijamme Johan Ludvig Runebergin

Kuva alla: Mervi Eronen (kuva: RK)

syntymäpäivä. Runeberg syntyi Pietarsaareissa 5. helmikuuta 1804.

Johan Ludvigin lapsuudessa oli harvinaista, että sai käydä koulua. Hänen koulutiensä kulki Pietarsaaresta Ouluun ja Vaasaan. Perheen isä oli merikapteeni ja sen vuoksi perhe asui rannikkokaupungeissa. Johan Ludvig pääsi Turun akatemiaan, jossa hän opiskeli maisteriksi. Turussa Johan Ludvig tapasi elämänsä naisen Frederikan, ja he menivät naimisiin. Pariskunta asettui aluksi Helsinkiin, myöhemmin he muuttivat Porvooseen. Siellä Johan Ludvig toimi koulun rehtorina ja kielten opettajana.

Runebergin runoja on sävelletty paljon. Yli 900 musiikkikappaleessa on hänen kirjoittamansa sanat. Hänen tunnetuin kirjansa on runokokoelma Vänrikki Stoolin tarinat. Kokoelmassa on 35 runoa, jotka kertovat Suomen sodasta. Kokoelman ensimmäinen runo on Maamme-laulu, josta on tehty Suomen kansallislaulu.

Frederika oli tomera nainen, joka kirjoissaan ja lehtikirjoituksissaan puuttui mm. naisten alistettuun asemaan. Hänen mielestään naisen täytyi saada vapaus elää itsenäistä elämää perheessä ja yhteiskunnassa. Hän oli myös taitava ja tarkka talousihminen. Hän osasi käyttää tarkkaan ruoantähteet. Kuivuneet leivät ja kakut jau-

hettiin jauhoksi, ja niistä syntyi leivonnainen, Runebergin torttu, joka perinteisesti kuuluu Runebergin päivän kahvipöytään.

Laskiainen

Laskiaissunnuntai oli tänä vuonna 10. helmikuuta. Laskiaissunnuntaita seuraa laskiaistiistai ja sitten alkaa paastonaika. Se kestää 40 päivää ja päättyy pääsiäisen viettoon.

Laskiaistiistain viettoon on totuttu liittämään kelkkamäki, hernekeitto ja laskiaispullat. Ennen vanhaan laskiaistiistaina oli tapana, että koko kylän väki kokoontui yhdessä laskemaan mäkeä. Perheet kilpailivat keskenään siitä, kenen kelkka liukuu mäessä pisimmälle. Kuta pitemmälle kelkka liukui, sitä paremmin kasvoivat pellavat sinä vuonna. Laskiaistiistaita seuraa tuhkakakesiviikko, joka on paastonajan ensimmäinen päivä.

Ystävänpäivä

Ystävänpäivän juuret juontavat antiikin Roomaan. 200-luvulla jkr. oli vallassa keisari **Marcus Aurelius Cladius**. Samaan aikaan eli myös kristittyjen piispa nimeltä **Valentinus**. Keisari oli kieltänyt Rooman sotilaita menemästä naimisiin, sillä hän uskoi, että naineet miehet ovat huonoja sotilaita. He viihtyivät paremmin

kotona vaimon luona kuin sotaretkillä. Erään legendan mukaan Valentinus-piispa uhmasi keisarin kieltoa ja vihki nuoria avioliittoon. Siitä hyvästä keisari tuomitsi hänet kuolemaan. Valentinus-piispa kuoli marttyyrina 14. helmikuuta 269 jkr.

Myös Ystävänäpäivän kortin juuret juontavat antiikin Roomaan. Roomalaisten kevätjuhlaan kuului nuorten parileikki. Tytöt merkitsivät nimensä pieniin liuskoihin, jotka pistettiin suureen astiaan. Jokainen poika nosti astiasta yhden liuskan ja sai näin juhlan ajaksi kumppanikseen sen tytön, jonka nimi oli liuskassa.

Vähitellen helmikuun 14. päivä liitti iloisesti yhteen monta perinnettä: Junon eli hedelmällisyyden jumalan palvonnan, kevätjuhlat ja Pyhän Valentinuksen muistopäivän. Lemmekäiden tervehdysten vaihtaminen vakiintui jo varhain Valentinuksen päivän keskeiseksi sisällöksi.

Suomessa Valentinin päivän nimi on Ystävänäpäivä. Sitä on vietetty meillä 1987 lähtien. Ystävänäpäivän viedon aloitti Suomen Punainen Risti, joka oli jo pitkään harjoittanut vapaaehtoista ystävätoimintaa. Myös Suomen Posti on onnistuneesti tehnyt Ystävänäpäivää tunnetuksi koko maassa. Korteja lähetetään niin rakkaimmille kuin ystäville ja tutuille.

Kalevalan päivä

Kalevalan päivää vietetään 28. helmikuuta. Kalevalan päivän vietto liittyy kansalliseepoksemme Kalevalan ilmestymiseen. Kirjan ensimmäinen painos on valmistunut 28. helmikuuta 1835. Kalevalan kokoaja Elias Lönnrot allekirjoitti kirjan esipuheen juuri tuona päivänä. Vuodesta 1978 Kalevalan päivää on vietetty myös Suomalaisen kulttuurin päivänä.

Kalevala koostuu vanhoista kansanrunoista, joita Elias Lönnrot keräsi vuosien 1828-1844 aikana. Lönnrotin runonkeruumatkat suuntautuivat mm. Vienan Karjalaan, Suomen Karjalaan ja Lappiin. Hän haastatteli ja laulatti vanhoja runonlaulajia, kirjoitti runot muistiin, muokkasi ne ja kokosi kahdeksi suureksi teokseksi. Ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1835. Vuonna 1849 julkaistiin Uusi Kalevala, joka on suomalaisten kansalliseepos.

Kalevalan päivän viettoon kuuluvat Kalevala-juhlat joita järjestävät monet seurakunnat ja kotiseutuyhdistykset. Juhlien ohjelmassa on puheita, runoja ja kantelemusiikkia. Suomen Kulttuurirahasto on perinteisesti viettänyt vuosijuhlaansa Kalevalan päivän aattona. Juhlan kunniaksi se jakaa apurahoja taiteen ja tieteen edustajille. ■

Lukijan kirjeitä

Kanssakäymistä, kommunikaatiota, kieliä ja ymmärtämistä

Hilkka Kasurinen

Nyt pitäisi tähdätä vanhojen rinnalla uusiin kommunikaatiotapoihin, jotka helpottaisivat meidän kuurosokkeiden kanssakäymistä. Olen aina arvostanut kieliä ja kommunikaation erilaisia menetelmiä. Kaikki eivät kuitenkaan opi koskaan kaikkia. Siksi on tärkeää, että on monenlaisia tapoja, joita voi käyttää tilanteissa ymmärtääkseen viestit. Yksi näistä uusista on juuri kehon kosketusmenetelmä piirroksin.

Tulkkien pitäisi meidän kuurosokkeiden ja kuulonäkövammaisten kanssa olla yhteistyössä opettelemassa. Koko sen ajan pitäisi mukana olla myös perhe ja lähimmäiset. Niin tavat toimisivat hyvin laajasti. Silloin niitä voisi käyttää jokapäiväisessä elämässä.

Minun mielestäni näiden menetelmien käyttöä varten pitäisi perustaa piiri, jossa voimme olla tulkit mukaan luettuna vuorovaikutuksessa tois-

temme kanssa. Meitä on paljon yksinäisiä, ja juuri siksi pitäisi tavata, että uusi opittu asia ei unohtuisi.

Toivoisin, että te kaikki olisitte mukana toteuttamassa näitä tavoitteita meidän kaikkien yhteiseksi hyväksi. Elämässä tarvitaan kanssakäymistä, kommunikaatiota, kieliä ja ymmärtämistä. ■

Jäähyväiset markalle

Hilkka Kasurinen

Katsellessani ilotulitusta uutena vuotena, mietiskelin meidän Suomen markan lähtöä. Se muuttuu arvottomaksi, ei ole väliä, minne se katoaa. Ei ole enää omaa rahaa. Ties onko mitään tulevaisuudessa omaa, vai onko kaikki yhteistä paitsi muistot. Kun oikein ajattelen meidän markan raatamista jokapäiväiseen käyttöön, niin jotain arvokasta on kuollut elämästä. Mutta menneisyys kuihtuu ja haihtuu taivaan tuuliin. Näin kuitenkin on meidän otettava askel kohti uutta aikakautta uusiin maksuvälineisiin: euroon, maksukortteihin. Ne ovat yhteistä muiden maiden kanssa. Jonkinlainen jännä aikakausi on alkamassa. Ihan kuin astuisimme uudelle planeetalle, jonne kansakunnat yhdistyy euron merkeissä. Euro-raha on alkulähteenä ja tien viitta. ■